

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 60 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Openbaar Ministerie onder vuur

---

1 maximumscore 2

- Kerngedachte van de rechtsstaat: in een rechtsstaat dient de burger beschermd te worden tegen machtsmisbruik/willekeur van de overheid 1
voorbeeld van een juiste uitleg:
- Dus de overheid/politie moet zich aan de wet houden. De overheid mag alleen geweld gebruiken als en voor zover daar een wettelijke basis voor is. / Het legaliteitsbeginsel is van toepassing namelijk dat de overheid zich ook aan de wet moet houden. De politie mag geen ontoelaatbaar geweld gebruiken. Als de politie dat wel doet, wordt ze vervolgd 1

2 maximumscore 1

(De overheid heeft) het geweldsmonopolie.

Vraag	Antwoord	Scores
3	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • generale preventie 	1
	voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door de forse aanpak van het OM (regels 6-8), namelijk celstraffen eisen van vijf tot twaalf maanden (regels 12-14), had het OM de bedoeling om anderen af te schrikken 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • speciale preventie 	1
	voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door de forse aanpak van het OM, namelijk de klanten van het 16-jarige slachtoffer een flinke douw te geven (regels 10-12) / celstraffen te eisen van vijf tot twaalf maanden (regels 12-14), had het OM de bedoeling de verdachten bij deze zaak af te schrikken 	1
4	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • de onschuldpresumptie / Ieder is onschuldig totdat zijn schuld door de rechter bewezen is geacht 	1
	voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door 'naming en shaming' van het OM worden de verdachten als het ware al gestraft voordat ze schuldig zijn bevonden door de rechter 	1
5	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • De overheid is gebonden aan de wet (het legaliteitsbeginsel). / Alles wat de overheid doet, moet gebaseerd zijn op de wet 	1
	voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het Wetboek van Strafrecht stelt expliciet dat zedenmisdrijven niet alleen met een taakstraf mogen worden bestraft (zie de regels 40-44), dus door één dag gevangenis op te leggen (in combinatie met een taakstraf) houdt de rechter zich aan de wet. Maar één dag gevangenis is zo'n lichte straf dat hierdoor gesproken wordt over een 'trucje' 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 3

- wetgevende macht (Regering en parlement maken de wetten waarin staat wat strafbaar is en wat de maximumstraffen zijn.)
citaat waarin een taak naar voren komt: “Na ingrijpen van regering en parlement stelt het Wetboek van Strafrecht expliciet dat zedenmisdrijven niet alleen met een taakstraf mogen worden bestraft.” (regels 40-44) 1

- uitvoerende macht (OM / officier van justitie / Ministerie van Veiligheid en Justitie is verantwoordelijk voor de uitvoer van het beleid: het opsporen van strafbare feiten en de rol van de politie daarbij; de vervolging van verdachten en de uitvoering van straffen die de rechter heeft opgelegd.)
citaten, waarin een taak van de uitvoerende macht naar voren komt, één van de volgende:
  - “Met deze zaak willen we een vuist maken’, zei een officier van justitie aan het begin van de Valkenburgse zedenzaak.” (regels 1-4)
  - “Dat lijkt te mislukken nu de rechter met overwegend lichte straffen rechtstreeks ingaat tegen de forse aanpak van het Openbaar Ministerie (OM). Dat tekent hiertegen beroep aan.” (regels 4-9)
  - “Het OM heeft om celstraffen van vijf tot twaalf maanden gevraagd.” (regels 12-14)
  - “Justitie heeft haar interne richtlijn in samenspraak met de Rapporteur Mensenhandel aangescherpt (...)” (regels 15-17)
  - “Het is goed dat justitie meer doet tegen dit kwaad.” (regels 20-21)
  - “Maar ruim voor de afweging in de rechtszaal was het OM al straf aan het uitdelen. Om de klanten van het meisje te dwingen zich te melden, dreigde justitie bij alle mannen die verdacht werden thuis te komen.” (regels 21-27)
  - “Justitie heeft hiermee de rechten van verdachten geschaad. Het OM mag niet voordien alvast straffen middels onnodige ‘naming and shaming’.” (regels 29-32) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- rechterlijke macht (Een onafhankelijke rechter oordeelt of iemand wel of niet schuldig is aan een strafbaar feit en bepaalt vervolgens de straf.)
citaten waarin een taak van de rechterlijke macht naar voren komt, één van de volgende:
  - “(...) de rechter met overwegend lichte straffen rechtstreeks ingaat (...)” (regels 5-6)
  - “Zo bezien is het goed dat de rechter milder oordeelt over de hoerenlopers.” (regels 35-36)
  - “Maar hij legde in veel gevallen één dag gevangenis en een taakstraf op, (...)” (regels 37-38)
  - “Rechters omzeilen deze bepaling uit het Wetboek van Strafrecht vaker met deze truc.” (regels 44-46)

1

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen per juist genoemde macht van de Trias Política met daarbij een juist citaat.

Opgave 2 De politie en sociale media

7 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

kenmerk 1

- In tekst 3 staat dat twee medewerkers van de Rotterdamse politie een verhaal op Facebook hebben geplaatst dat door veel mensen gelezen is.

Hieruit blijkt dat communicatie met grote groepen mensen (kenmerk van massacommunicatie) niet langer alleen is voorbehouden aan grote mediaorganisaties. Iedereen / iedere organisatie kan zender zijn. / Iedereen / iedere organisatie kan een verhaal plaatsen op sociale media als Facebook

1

of

- Het plaatsen van een verhaal op Facebook kan gericht zijn op een groot, heterogeen en relatief onbekend publiek (kenmerk van massacommunicatie) wat in tekst 3 het geval is, maar het gebruik van Facebook kan ook gericht zijn op enkele personen (kenmerk interpersoonlijke communicatie)

1

kenmerk 2

- In tekst 3 staat dat de agenten op Facebook bedolven worden onder de positieve reacties en steunbetuigingen (regels 12-16).

Massacommunicatie is primair eenrichtingsverkeer, maar uit dit voorbeeld blijkt dat massacommunicatie (via Facebook) steeds meer meerzijdige communicatie wordt of dat feedback mogelijk is. / Meerzijdige communicatie is niet langer alleen een kenmerk van interpersoonlijke communicatie

1

8 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- socialisatiefunctie: de berichten op Facebook van de politieagenten dragen waarden en normen over / kunnen invloed hebben op de waarden en normen van de lezers of door de berichten kunnen lezers waardering krijgen (een waarde) voor het werk van de politie.
- sociale/verbindende functie: de lezers op Facebook raken betrokken bij het werk van de politie / voelen zich geraakt door de berichten van de medewerkers van de politie op Facebook.
- expressiefunctie: voor de lezers biedt Facebook de mogelijkheid om zich als individu uit te drukken / in de openbaarheid te komen.
- amuserende of recreatieve functie: het lezen van berichten kan voor lezers ontspanning zijn of een vorm van vrijetijdsbesteding.

per juiste functie met uitleg

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

kenmerk 1 van het begrip informatiemaatschappij met voorbeeld:

- In tekst 5 zie je een voorbeeld van een technologisch hoogontwikkelde samenleving / van het gebruik van moderne informatie- en communicatietechnieken
namelijk het delen van informatie via Facebook (regels 1-4; regels 16-19)

1

kenmerk 2 van het begrip informatiemaatschappij met voorbeeld:

- In tekst 5 staat een voorbeeld van een grote toename van de informatieproductie in onze samenleving
namelijk dat via Facebook de beelden 1600 keer gedeeld werden (regels 8-9)

1

of

- In tekst 5 staat een voorbeeld van een grote toename van de informatieproductie in onze samenleving
namelijk dat de informatie over de hardhandige aanhouding van een man getoond is en gedeeld wordt via Facebook, een melding daarvan is uitgezonden door een lokale zender (AT5), de informatie verder is verspreid via Facebook. Daarna is de informatie ook te vinden in een landelijk dagblad (De Telegraaf)

1

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen als één juist kenmerk van de informatiemaatschappij wordt genoemd met een juist voorbeeld uit de tekst.

Vraag	Antwoord	Scores
10	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • de theorie van de selectieve perceptie voorbeeld van een juiste uitleg: • Deze theorie stelt dat iemand afhankelijk van het referentiekader / de waarden, normen en ervaringen eerder het positieve beeld van de politie uit tekst 3 en 4 zal overnemen dan het negatieve beeld van de politie uit tekst 5 of andersom of • Deze theorie stelt dat de referentiekaders / waarden, normen en ervaringen van mensen bepalen of zij zich eerder openstellen voor het positieve beeld van de politie uit tekst 3 en 4, dan voor het negatieve beeld van de politie uit tekst 5 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
11	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>De Telegraaf</i> en <i>Algemeen Dagblad</i> zijn populaire kranten / massakranten • Populaire kranten / massakranten hebben een voorkeur voor artikelen met human interest. De verhalen op Facebook waarover tekst 3 en 5 berichten, zijn voorbeelden van human interest, nieuws over menselijk geluk en leed, nieuws dat veel lezers van <i>De Telegraaf</i> en <i>Algemeen Dagblad</i> graag willen lezen 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 4

voorbeelden van juiste antwoorden:

- journalistieke norm: toepassen van hoor en wederhoor
De leerling-journaliste wil zowel de verdachte als iemand van de politie of de NS-toezichthouder spreken. (In tekst 5 ontbreekt de mening/ervaring van de verdachte en de NS-toezichthouder en men mist het commentaar van de politie.)
- journalistieke norm: geven van een juiste weergave van de feiten / de gebeurtenis / checken van feiten
De leerling-journaliste wil graag van de betrokkenen weten wat bijvoorbeeld de oorzaak van deze hardhandige arrestatie is en wat er zich afspeelde voordat deze arrestatie plaatsvond (de feiten).
- journalistieke norm: scheiding van feiten en meningen
De leerling-journaliste wil zo precies mogelijk beschrijven wat er gebeurd is zonder haar mening over het gedrag van de agenten in tekst 5 te geven.
- journalistieke norm: gebruikmaken van meerdere informatiebronnen
De leerling-journaliste wil informatie hebben van enkele omstanders, de verdachte, de NS-toezichthouder. (Wat weten zij ervan?; Hoe dichtbij of ver weg stonden zij?; Wat weten ze van wat er aan de arrestatie voorafging?)

per juiste journalistieke norm 1
per juiste toepassing indien de journalistieke norm juist is 1

Opgave 3 Aanvraag referendum over de associatie-overeenkomst van de Europese Unie met Oekraïne

---

13 maximumscore 2

een knelpunt met betrekking tot het democratische gehalte van het politieke systeem:

- veel kiezers ervaren een groeiende afstand tussen kiezer en gekozenen / de kiezer heeft te weinig invloed op beslissingen van het parlement / een deel van de burgers voelt zich niet vertegenwoordigd door de politieke partijen in het parlement 1
- citaat uit tekst 6, één van de volgende: 1
  - “(...) een ingrijpende miljardendeal die stilletjes en bijna onbesproken door de beide Kamers in Nederland is geloodst.” (regels 18-21)
  - “(...) omdat de kiezer geen enkele grip meer heeft op grote ontwikkelingen in Nederland en de Europese Unie.” (regels 23-25)

Vraag	Antwoord	Scores
14	<p>maximumscore 2</p> <p>een knelpunt als gevolg van de omgeving van het politieke systeem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de toenemende verwevenheid van de binnenlandse politiek (het binnenlands bestuur) met internationale politieke organisaties zoals de EU • citaat uit tekst 6: “Dat vonden we een te grote Brusselse bemoeienis met de Nederlandse democratie.” (regels 6-9) 	<p>1</p> <p>1</p>
15	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van argumenten tegen een (raadgevend) referendum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het ondergraaft het principe van de representatieve democratie. / De volksvertegenwoordiging in een parlementaire democratie is verantwoordelijk om de beslissingen te nemen (indien het referendum bindend is of als bindend wordt beschouwd). – Met een ja/nee- of voor/tegen-vraagstelling dreigt een simplificatie van het voorstel / gaan alle nuances verloren. – Burgers redeneren vanuit eigenbelang, terwijl volksvertegenwoordigers de verschillende belangen tegen elkaar afwegen. – Wanneer de opkomst laag is, krijgen burgers die wel gekomen zijn een onevenredig grote invloed. – Burgers stemmen om andere redenen voor of tegen de betreffende vraagstelling (bijvoorbeeld tegen de EU of tegen het kabinetsbeleid). – Het kabinet kan geen effectief (buitenland)beleid voeren als het steeds rekening moet houden met een referendum achteraf (niet als het referendum als raadgevend wordt beschouwd). 	
	<p>per juist argument</p>	<p>1</p>
16	<p>maximumscore 1</p> <p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <p>Door het raadgevend referendum kan het overheidsbeleid meer in overeenstemming worden gebracht met wat de kiezers willen, dus de representativiteit van politieke besluiten neemt toe. (Als een meerderheid van de kiezers de associatie-overeenkomst afwijst, is er een groot verschil met wat de meerderheid van de Tweede Kamer wil; als de politiek (het kabinet en het parlement) de uitslag van het referendum respecteert, neemt de representativiteit van de besluitvorming toe.)</p> <p>of</p> <p>Doordat volksvertegenwoordigers weten dat besluiten gecorrigeerd kunnen worden door referenda, zullen politici er al vroegtijdig belang bij hebben hun plannen goed af te stemmen op de voorkeuren die onder de bevolking leven. Referenda hebben dus al een positieve invloed op de representativiteit zonder dat ze feitelijk gehouden worden.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- het bevorderen van vrede
- het bevorderen van het welzijn van haar volkeren
- het brengen van stabiliteit
- het brengen van veiligheid
- het bevorderen van welvaart
- het versterken van de economische samenwerking tussen Europese landen
- het bevorderen van de interne markt

per juist antwoord

1

Opgave 4 Grenzeloos bellen binnen de Europese Unie

---

18 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- De Consumentenbond komt op voor de belangen van consumenten die mobiel bellen en internetten namelijk het streven naar afschaffen van roamingkosten voor mobiel bellen en internetten binnen de Europese Unie (regels 1-6) 1
- De Consumentenbond probeert middels een petitie (titel en regels 1-6) invloed uit te oefenen op de Europese besluitvorming over de roamingkosten 1

19 maximumscore 2

- de Raad (van de Europese Unie) / Raad van Ministers 1
- De Raad bestaat uit de ministers/staatssecretarissen (van een bepaald beleidsterrein) van de (28) lidstaten 1

20 maximumscore 1

de Europese Commissie

21 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- globalisering 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

- De afschaffing van de roamingkosten maakt uitbreiding en intensivering van contacten over landsgrenzen mogelijk. / De afschaffing van de roamingkosten laat zien dat landen steeds meer economisch en politiek afhankelijk van elkaar worden 1

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen voor de juiste uitleg als deze hoort bij het genoemde veranderingsproces.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 De kosten van criminaliteit

22 maximumscore 2

a

- De aantallen misdrijven uit figuur 1 zijn gebaseerd op politiestatistieken 1

b

- voorbeelden van juiste antwoorden, één van de volgende: 1
- De gegevens van de delictgroep ‘vermogensmisdrijven’ zijn vermoedelijk het meest betrouwbaar, omdat de aangiftebereidheid in deze delictgroep het grootst is in verband met het claimen van schade bij de verzekeringsmaatschappij.
- De gegevens van de delictgroep ‘vermogensmisdrijven’ zijn vermoedelijk het meest betrouwbaar omdat vanwege de ernst van het delict veel slachtoffers aangifte zullen doen bij de politie.

23 maximumscore 3

- Volgens de gelegenheidstheorie hangt de keuze om wel of geen misdrijf te plegen af van de situatie, die bepaald wordt door drie factoren: 2
- aantal potentiële daders,
- aantal aantrekkelijke doelwitten en
- de mate van toezicht

indien drie juiste factoren 2

indien twee juiste factoren 1

indien één of geen juiste factoren 0

voorbeeld van een juiste uitleg:

- De factor ‘de mate van toezicht’ speelt een rol. 1
- Door inbraakpreventie aan woningen en gebouwen / door het aanbrengen van technologische beveiligingssystemen/sloten / door meer cameratoezicht / door de aanwezigheid van BuurtWhatsApp in wijken neemt de kans van het stelen van goederen af

of

- De factor ‘aantal aantrekkelijke doelwitten’ speelt een rol. 1
- Bijvoorbeeld burgers wordt geadviseerd waardevolle spullen uit het zicht te leggen, zodat het huis een minder aantrekkelijk doelwit vormt voor inbrekers

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 3

- activiteit 'opsporing' uit figuur 2: de officier van justitie geeft leiding aan het opsporingsonderzoek 1
- activiteit 'berechting' uit figuur 2: de officier van justitie is de openbaar aanklager in de rechtszaal / leest in de rechtszaal de tenlastelegging voor / eist in de rechtszaal de straf 1
- activiteit 'tenuitvoerlegging' uit figuur 2: de officier van justitie is verantwoordelijk voor de uitvoer van de oplegde sanctie 1

Ook juist:

activiteit 'ondersteuning van slachtoffers' uit figuur 2: het Openbaar Ministerie informeert, adviseert en begeleidt slachtoffers tijdens de hele strafzaak.

25 maximumscore 2

- in de omzettingsfase / conversie 1
voorbeeld van een juiste uitleg:
- De eisen van politici / de minister worden omgezet in overheidsbeleid, namelijk een wetsvoorstel (dat ter advies wordt voorgelegd aan diverse instanties). / Er is sprake van beleidsvoorbereiding 1

26 maximumscore 1

voorbeelden van juiste antwoorden, één van de volgende:

- De VVD (beschouwt de burger als een rationeel handelend wezen en) gaat er (daarom) vanuit dat strenge wetten en straffen / repressieve maatregelen - zoals de eigen bijdrage aan het strafproces en detentie door criminelen - mensen afhouden van crimineel gedrag.
- Een belangrijk uitgangspunt van de VVD bij het vormgeven van het straf(proces)recht is de eigen verantwoordelijkheid van het individu. Dat past bij het voorstel om gedetineerden zelf financieel te laten bijdragen aan strafproces en detentie.
- De VVD staat een meer repressief beleid voor. Dus vindt de partij dat strenge wetten en straffen (repressieve maatregelen) - zoals de eigen bijdrage aan het strafproces en detentie door criminelen - tegemoetkomen aan de wens tot vergelding.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

voorbeelden van een juist antwoord:

- Door akkoord te gaan met het voorstel van de VVD om gedetineerden voor het verblijf in een gevangenis te laten betalen, kan de PvdA op een ander terrein iets 'binnenhalen' dat voor deze partij gunstig is 1
- Een regeerakkoord is namelijk een compromis/overeenkomst tussen partijen die elk concessies aan elkaar doen (anders is regeren niet mogelijk) 1

of

- De PvdA wilde graag regeren en zonder het sluiten van compromissen is regeren niet mogelijk 1
- Een regeerakkoord is namelijk een compromis/overeenkomst tussen partijen die elk concessies aan elkaar doen / een overeenkomst waarbij een voordeel voor de ene partij op kan wegen tegen een voordeel voor de andere partij op een ander deelterrein. Op een ander terrein heeft de PvdA een voordeel behaald 1

28 maximumscore 1

De PvdA legt bij de aanpak van criminaliteit de nadruk op het nemen van preventieve maatregelen / het verbeteren van de maatschappelijke omstandigheden van mensen.

En de genoemde wensen uit het regeerakkoord (het bevorderen van samenwerking tussen ouders, onderwijs, jeugdzorg en politie; maatregel "ter beschikking aan het onderwijs" opleggen,) zijn voorbeelden van preventieve maatregelen / verbeteringen van de maatschappelijke omstandigheden en sluiten daarom aan bij de visie van de PvdA op criminaliteit.

Opgave 6 Het Jeugdjournaal

29 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste verklaring:

Kenmerk van de Mediawet met een gegeven

- In de Mediawet staat dat het media-aanbod van de NPO zich ook moet richten op bevolkings- en leeftijdsgroepen van verschillende omvang en samenstelling, in het bijzonder op kleine doelgroepen.

Gegeven: Het Jeugdjournaal is speciaal voor kinderen tussen de 9 en 12 jaar (regel 4 uit de inleiding) / Het Jeugdjournaal trekt gemiddeld 362 duizend kijkers (regels 14-15 uit tekst 10)

1

of

- De publieke mediaopdracht houdt onder meer in dat programma's worden uitgezonden niet alleen op het terrein van amusement of verstrooiing, maar ook op het terrein van informatie, cultuur en educatie.

Het Jeugdjournaal is een nieuwsprogramma voor kinderen (regels 4-5 uit tekst 10) dus biedt het informatie, educatie (en cultuur)

1

Wijze van financiering van de NPO

- De NPO kan het Jeugdjournaal uitzenden omdat de NPO gesubsidieerd wordt door de overheid

1

30 maximumscore 2

Een juiste verklaring bevat de volgende elementen:

- Commerciële zenders moeten winst maken en het maken van een Jeugdjournaal met ongeveer 360 duizend kijkers (tekst 10) is voor een commerciële zender niet rendabel. / Het maken van een Jeugdjournaal à la NPO kost veel geld. "Op een gemiddelde dag werken er vijftien mensen op de redactie." (regels 6-8 uit tekst 10). De vraag is of een commerciële zender die kosten voor het maken van een Jeugdjournaal kan compenseren door het innen van voldoende reclame-inkomsten
- Een gewoon Journaal of nieuwsprogramma voor volwassenen trekt ook voor commerciële zenders veel kijkers - zie de gegevens van RTL 4 en SBS 6 uit figuur 3 - dus ook reclame-inkomsten. Reclamegelden zijn voor commerciële omroepen de voornaamste inkomstenbron, die afhankelijk is van de hoogte van kijkcijfers

1

1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 30 mei.

Ook na 30 mei kunt u nog tot 14 juni gegevens voor Cito accorderen. Alle gegevens die vóór 14 juni zijn geaccordeerd, worden meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	www.nrc.nl/nieuws/2015 , 1 augustus 2015
tekst 2	Philippe Remarque, de Volkskrant, 31 juli 2015
tekst 3	Tom Tates, Algemeen Dagblad 1 september 2015
tekst 4	Chris Klomp, Algemeen Dagblad, 2 september 2015
tekst 5	De Telegraaf, 29 mei 2014
tekst 6	www.geenpeil.nl , geraadpleegd in oktober 2015
tekst 7	Algemeen Dagblad, 5 juni 2015
tekst 8	de Volkskrant, 30 juni 2015
figuur 1	Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), en Raad voor de Rechtspraak (2015), Criminaliteit & Rechtshandhaving 2014, figuur 4.1, pagina 22
figuur 2	CBS, WODC en Raad voor de Rechtspraak (2015), Criminaliteit & Rechtshandhaving 2014, tabel 10.1, bijlage 4
tekst 9	de Volkskrant, 13 januari 2014
tekst 10	de Volkskrant, 30 november 2015
figuur 3	https://kijkonderzoek.nl/component/com_kijkcijfers/ , januari 2016

maatschappijwetenschappen havo

Centraal examen havo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo

Bij het centraal examen maatschappijwetenschappen havo:

Op **pagina 10**, bij **vraag 10** moet worden toegevoegd:

Ook juist:

- de framingtheorie

1

voorbeeld van een juiste uitleg:

- De framingtheorie houdt in dat de journalisten een onderwerp op een bepaalde manier kunnen belichten - in tekst 3 en 4 wordt een positief beeld van het politiewerk gegeven en in tekst 5 een negatief beeld - waardoor de manier waarop de lezers van die boodschap over het onderwerp gaan nadenken en praten, wordt gestuurd. Dus de lezers van de teksten 3 en 4 lezen zouden volgens de framingtheorie een positief beeld van de politie kunnen krijgen en lezers van tekst 5 een negatief beeld

1

en

Op **pagina 14**, bij **vraag 22b** moet het volgende voorbeeld van een juist antwoord:

- De gegevens van de delictgroep 'vermogensmisdrijven' zijn vermoedelijk het meest betrouwbaar omdat vanwege de ernst van het delict veel slachtoffers aangifte zullen doen bij de politie.

vervangen worden door

- De gegevens van de delictgroep '**geweldsmisdrijven**' zijn vermoedelijk het meest betrouwbaar omdat vanwege de ernst van het delict veel slachtoffers aangifte zullen doen bij de politie.

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.
- b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren maatschappijwetenschappen havo.

Het College voor Toetsen en Examens,
Namens deze, de voorzitter,

drs. P.J.J. Hendrikse